

Målnummer:	Ö999-04	Avdelning:	2
Domsnummer:			
Avgörandedatum:	2006-12-20		
Rubrik:	Konkursförvaltares utlägg för försäkring av egendom och för omhändertagande av miljöfarligt avfall har inte ansetts vara ersättningsgilla som konkurskostnad enligt 14 kap. 1 § konkurslagen.		
Lagrum:	14 kap. 1 §, 2 § och 18 § konkurslagen (1987:672)		
Rättsfall:	<ul style="list-style-type: none">• NJA 1996 s. 618• NJA 1996 s. 794• NJA 1999 s. 358		

REFERAT

Huddinge tingsrätt

Tryckverket i Skogås AB försattes den 5 december 2001 i konkurs vid Huddinge tingsrätt. Till förvaltare utsågs advokaten S.C.

Sedan konkursutredningen avslutats ingav S.C. slutredovisning och arvodesräkning samt yrkade att tingsrätten skulle avskryva konkursen enligt 10 kap. 1 § konkurslagen och tillerkänna honom arvode med 75 000 kr och ersättning för utlägg med 29 878 kr. Av detta belopp avsåg 2 625 kr arkiveringskostnad, 1 429 kr budkostnader m.m., 9 000 kr transport av miljöfarligt avfall, 15 574 kr destruktion av det miljöfarliga avfallet och 1 250 kr försäkring.

Tillsynsmyndigheten i konkurser hade inte något att erinra mot yrkat arvode och ersättning för arkiverings- och budkostnader men invände mot ersättningsyrkandet såvitt avsåg transport och destruering av miljöfarligt avfall samt försäkring.

Tillsynsmyndigheten anförde bl.a. följande. Vad gäller transportkostnaden har denna betalats av boets medel. Övriga utlägg om 20 878 kr har förskotterats av förvaltarens egna medel. Kostnaderna för omhändertagande av det miljöfarliga avfallet samt försäkringskostnaden är att hänföra till kostnader för vård och försäljning av boets egendom och är således inte att se som konkurskostnader jämlikt 14 kap. 1 § konkurslagen, utan som massakostnader. - Enligt 14 kap. 2 § konkurslagen gäller att konkurskostnaderna skall utgå ur konkursboet framför andra skulder boet har ådragit sig, massakostnader, samt att konkurskostnaderna i den mån de inte kan tas ur boet ska betalas av staten. Staten har däremot inte något ansvar för massakostnader. I 14 kap. 18 § första stycket konkurslagen föreskrivs vidare att, om det i boet finns egendom i vilken särskild förmånsrätt äger rum och i den mån det inverkar på de borgenärs rätt som inte har sådan förmånsrätt i egendomen eller på statens ansvar för konkurskostnaderna, skall den del av arvodet till bl.a. förvaltaren som avser egendomen i fråga fastställas att betalas ur egendomens avkastning och köpeskilling. Enligt andra stycket gäller att av sådan egendoms avkastning och köpeskilling får inte till skada för någon med samma eller bättre förmånsrätt betalas någon annan konkurskostnad än som sagts i första stycket. Vidare anges i tredje stycket att med arvode som sägs i första stycket jämställs vid tillämpningen av paragrafen konkursboets kostnader för vård och

försäljning av egendomen. - Genom att fakturan på 9 000 kr för transporten av det miljöfarliga avfallet betalades av boets medel har den i lagen angivna betalningsordningen åsidosatts. Förvaltaren har fullgjort den skyldighet han haft att omhänderta det miljöfarliga avfallet. Det är naturligt att fakturor som kommer till konkursboet betalas. Någon kritik kan därför inte riktas mot konkursförvaltaren för att fakturan betalades. Förvaltaren kan därför inte heller anses ha varit vårdslös och ska inte drabbas. Det ökade ansvar för konkurskostnaderna, som blir konsekvensen av att betalningsordningen har åsidosatts, får då staten stå för. När det däremot gäller de massakostnader som har lagts ut av förvaltaren blir konsekvensen om denne får ersättning för hela beloppet 20 878 kr att staten står för massakostnader. Det är visserligen så att medel som har flutit in från egendom som omfattas av företagshypotek i och för sig täcker den totala kostnaden för det miljöfarliga avfallet och försäkringen men regleringen av betalningsordningen i konkurslagen är klar. Konkurskostnader ska betalas före massakostnader. Regleringen i konkurslagen leder i fall som detta till klart otillfredsställande resultat, vilket påpekats av HD i rättsfallet NJA 1999 s. 358. Mot bakgrund av det anförda och det synsätt HD givit uttryck för i nämnda rättsfall finns det emellertid enligt myndighetens uppfattning inte utrymme för att förvaltaren ska få ersättning för omhändertagandet av det miljöfarliga avfallet och försäkringen, dvs. massakostnaderna, utan endast för den del som utgör konkurskostnader, 4 054 kr.

Förvaltaren anförde bl.a. följande. I första hand görs gällande att kostnaden för omhändertagandet av det miljöfarliga avfallet, till skillnad från tillsynsmyndighetens inställning, är att anse som en konkurskostnad i enlighet med 14 kap. 1 § konkurslagen. I allmänhet förelägger miljö- och hälsoskydds nämnden, såsom tillsynsmyndighet, relativt snabbt konkursförvaltaren - verksamhetsutövaren - att bortskafta och sanera sina lokaler i enlighet med MB:s regler. Så har skett i detta fall. Om inte förvaltaren följer föreläggande kan nämnden besluta om rättelse på den felandes bekostnad enligt 26 kap. 18 § MB. Detta gäller oavsett om förvaltaren har trätt in i konkursboets verksamhet enligt konkurslagens regler eller inte. Han delar inte tillsynsmyndighetens uppfattning att konkursförvaltarens kostnader med anledning av föreskrifter i MB:s regler för miljöfarligt avfall är jämförbara med kostnader en förvaltare ådragit boet exempelvis i samband med försäljning av fastigheter såsom var fallet i NJA 1999 s. 358. Detta rättsfall avspeglar en aktiv handling från konkursförvaltaren där förvaltaren åtar sig en kostnad för att kunna få en möjlig intäkt. I förevarande konkurs har det varit fråga om ett tryckeri i konkurs där någon verksamhet inte pågick vid konkursutbrottet och där förvaltaren valt att inte träda in i verksamheten enligt konkurslagens mening. Av gällande lagstiftning kan konstateras att konkurslagens och MB:s regler om verksamhetsutövare inte är kongruenta. Intill dess att konkursbolaget inte längre existerar betraktas konkursförvaltaren såsom verksamhetsutövare i MB:s mening. Konsekvenserna av att vara verksamhetsutövare i MB:s mening blir att samtliga kravregler i 2 kap. 2-6 §§ MB måste följas. Bevisbördan ligger på verksamhetsutövaren. De kostnader som i detta ärende uppkommit för hantering av det miljöfarliga avfallet är en sådan kostnad som direkt följer av lag och som en konkursförvaltare inte kan undgå att ådra sig. Vidare skall beaktas att någon saneringsförsäkring inte heller aktualiseras under dessa omständigheter. - Av 14 kap. 1 § konkurslagen framgår vad som avses med konkurskostnad, dvs. arvode och kostnadsersättning till förvaltare. Enligt 14 kap. 2 § konkurslagen skall konkurskostnaderna utgå framför andra skulder som boet har ådragit sig. I den mån konkurskostnaderna inte kan tas ur boet, skall de betalas av staten. Enligt prop. 1986/87:90 s. 374 f. framgår att konkursförvaltaren är berättigad till särskild ersättning för kostnad som uppdraget medfört. Ersättning för omkostnader skall utgöra gottgörelse för direkta utlägg eller motsvara de särskilda kostnader som förvaltaren har inom uppdraget. Att en konkursförvaltare, utan att träda in i verksamheten enligt konkurslagens regler, inom ramen för sitt uppdrag ådrar sig särskilda kostnader med anledning av MB:s regler avseende omhändertagande av miljöfarligt avfall, torde vara en

sådan konkurskostnad som för det fall boets medel inte förslår täcks av staten. Att omhänderta miljöfarligt avfall är något som åligger förvaltaren som sådan. Det ligger i uppdraget och är inte något som förvaltaren kan välja eller inte välja, såsom var fallet i rättsfallet NJA 1999 s. 358. Det är även viktigt att notera i sammanhanget att vid tillkomsten av konkurslagen fanns inte de nu aktuella åliggandena för en konkursförvaltare. - I andra hand görs gällande att det är oskäligt att konkursförvaltaren skall svara för kostnader för omhändertagande av miljöfarligt avfall även om dessa betraktas som massakostnader. En konkursförvaltare har inte någon möjlighet att inte följa MB:s regler vad gäller omhändertagande av miljöfarligt avfall. Alldeles oavsett om boets medel är tillräckliga måste avfallet omhändertas. Lagtrots kan varken lagstiftningen kan knappast vara att en konkursförvaltare riskerar att få stå för kostnaderna själv. Att följa lagstiftningen som dessutom är sanktionerad måste ha företräde framför konkurslagens bestämmelser om åsidosättande av betalningsordningen. Det kan inte vara skäligt att en konkursförvaltare skall kunna bli personligen betalningsansvarig för kostnaderna för omhändertagandet av det miljöfarliga avfallet och att låta försäkra boet, vilket blir konsekvensen av tillsynsmyndighetens resonemang.

Tingsrätten (tingsnotarien Jonas Tamm) anförde i beslut den 11 december 2003:

Tillsynsmyndigheten har inte haft någon erinran mot det av förvaltaren yrkade arvodet om 75 000 kr och kostnadsersättningen såvitt avser arkiverings- och budkostnader m.m. Yrkad ersättning i denna del är skälig och skall fastställas.

Förvaltaren har vidare yrkat ersättning avseende utlägg för omhändertagande av miljöfarligt avfall samt för försäkringskostnad i anledning av omhändertagandet. Fråga är i första hand om dessa utlägg är att anse som sådana konkurskostnader som är ersättningsgilla enligt 14 kap. 1 § konkurslagen. Av förarbetena till konkurslagen framgår att förvaltarens kostnadsersättning skall utgöra ersättning för direkta utlägg eller motsvara särskilda kostnader för förvaltaren inom ramen för uppdraget. Som exempel på sådan kostnadsersättning nämns utlägg för resor och kostnader för gäldenärens redovisningshandlingar.

I ärendet är upplyst att någon verksamhet inte pågick vid konkursutbrottet och att förvaltaren inte heller valt att träda in i verksamheten. Av bestämmelserna i MB följer att den som övertar ansvaret för driften av en miljöfarlig verksamhet även inträder i vissa förpliktelser, bland annat avseende hantering av miljöfarligt avfall. Tingsrätten finner inte annat än att MB:s bestämmelser i detta hänseende även är tillämpliga för en förvaltare som, såsom i förevarande fall, väljer att inte fortsätta driften. Detta förhållande synes även vara ostridigt i målet. Förvaltaren får således anses ha gjort vad som ankommit på honom såsom verksamhetsutövare i MB:s mening, vad gäller omhändertagandet av det miljöfarliga avfallet och den i anslutning härtill tecknade försäkringen. Åtgärderna har inte föranletts av något vinstintresse utan vidtagits som en direkt följd av ett åliggande enligt lag. De får därtill anses ha utgjort ett led i förvaltarens allmänna åliggande att främja en snabb avveckling av boet. Så som förvaltaren påpekat skiljer sig situationen härigenom från den i rättsfallet NJA 1999 s. 358 där fråga var om vissa kostnader som uppkommit i syfte att generera en intäkt och där förvaltaren haft en viss, om än begränsad, handlingsfrihet. Det vore, enligt tingsrättens mening, knappast rimligt om inte staten under nu aktuella förhållanden och med beaktande av det utomordentligt stora samhällsintresset av att miljöreglerna efterlevs, skulle träda in och betala förvaltaren kostnader i den mån de inte kan tas ur boet.

Mot bakgrund av det anförda finner tingsrätten att den av förvaltaren yrkade kostnadsersättningen för omhändertagandet av det miljöfarliga avfallet och försäkringen måste anses motsvara sådana särskilda kostnader som uppkommit inom ramen för uppdraget och som är ersättningsgilla enligt 14

kap. 1 § konkurslagen. Skäl föreligger därför att fastställa yrkat belopp.

Slut

1. Eftersom tillgångarna i konkursboet inte räcker till betalning av konkurskostnaderna och andra skulder boet ådragit sig skall konkursen skrivas av enligt 10 kap. 1 § konkurslagen.

2. S.C:s ersättning för uppdraget som förvaltare fastställs till fordrade 104 878 kr varav 75 000 kr avser arvode och 29 878 kr avser kostnadsersättning. I beloppet ingår mervärdesskatt med 20 944 kr.

Konkurskostnaderna skall uttas ur konkursboet och utgå framför annan skuld som boet ådragit sig. I den mån boets tillgångar ej förslår skall konkurskostnaderna, till ett belopp av högst 3 690 kr betalas av konkurssökanden - - - och i övrigt utgå av allmänna medel.

Svea hovrätt

Tillsynsmyndigheten överklagade i Svea hovrätt och yrkade att hovrätten skulle sätta ned kostnadsersättningen till S.C. till 4 054 kr, avseende ersättning för arkiverings- och budkostnader. Till stöd för sin talan i hovrätten framhöll tillsynsmyndigheten att såväl kostnaderna för omhändertagande av det miljöfarliga avfallet som kostnaden för försäkringen inte är att betrakta som konkurskostnader jämlikt 14 kap. 1 § konkurslagen (1987:672) utan som massakostnader, vilka därmed inte omfattas av statens kostnadsansvar.

S.C. bestred ändring och vidhöll vad han tidigare hade anfört.

Hovrätten (hovrättsråden Christine Möller, referent, Lars-Åke Olvall och Lars Lundgren) anförde i beslut den 16 februari 2004:

Skäl

Frågan i målet är om de utlägg som S.C. har yrkat ersättning för är ersättningsgilla som konkurskostnader.

Med konkurskostnad avses i 14 kap. 1 § första stycket 1 konkurslagen arvode och kostnadsersättning till förvaltare. I förarbetena till konkurslagen anges att ersättning för förvaltarens omkostnader skall utgöra gottgörelse för direkta utlägg eller motsvara de särskilda kostnader som förvaltaren har inom ramen för uppdraget. Som exempel på sådana kostnadsersättningar nämns utlägg för nödvändiga resor och kostnader för arkivering av gäldenärens redovisningshandlingar (prop. 1986/87:90 s. 374). Kostnader för vård och försäljning av boets egendom är däremot inte att betrakta som konkurskostnader i konkurslagens mening (a. prop. s. 387). HD prövade i rättsfallet NJA 1999 s. 358 en konkursförvaltares begäran om ersättning för förrättningskostnader, som uppkommit vid försök till exekutiv försäljning av två fastigheter, och kostnad för gravationsbevis. HD ansåg att sådana kostnader inte utgjorde konkurskostnader. Mot denna bakgrund och med beaktande av förarbetsuttalandena finner hovrätten att kostnaden för försäkringen är att betrakta som en kostnad för vård av boets egendom och alltså inte är ersättningsgill som konkurskostnad. Även kostnaderna för omhändertagande av det miljöfarliga avfallet är närmast att jämställa med kostnader för hantering och vård av konkursboets egendom. Inte heller dessa kostnader är därför ersättningsgilla som konkurskostnader enligt 14 kap. 1 § konkurslagen. Att detta kan synas oförenligt med de krav som MB ställer på en konkursförvaltare ändrar inte denna bedömning.

Det anförda leder till att S.C. inte skall tillerkännas kostnadsersättning för försäkring och omhändertagande av det miljöfarliga avfallet.

Slut

Med ändring av tingsrättens beslut fastställer hovrätten kostnadsersättningen till S.C. till 4 054 kr.

Högsta domstolen

S.C. överklagade och yrkade att HD skulle fastställa tingsrättens beslut.

Skatteverket bestred ändring.

Konkursförvaltarkollegiernas förening avgav yttrande.

Föreningen ansåg att hovrättens beslut skulle fastställas. Enligt föreningen har förvaltaren rätt att ur boet reglera massakostnader löpande enligt 14 kap. 13 § konkurslagen till dess han tvingas konstatera att boet är på obestånd. Kostnaderna för omhändertagande av avfallet och för försäkringen utgjorde enligt föreningen inte konkurskostnader. S.C. borde inte ha reglerat dessa kostnader med egna medel. Han borde antingen ha betalat dem med boets medel, om detta hade varit möjligt, eller ha lämnat dem obetalda.

Målet avgjordes efter föredragning.

Föredraganden, rev.sekr. Ulrika Kvarnsjö, föreslog i betänkande följande beslut:

Skäl

Målet gäller kostnader för dels en försäkring, dels transport och destruktion av miljöfarligt avfall. S.C. har i egenskap av konkursförvaltare betalat kostnaderna av egna medel och frågan i målet gäller om han är berättigad till ersättning för utgifterna såsom konkurskostnader. Av handlingarna i målet framgår att kostnaderna var hänförliga till egendom vari särskild förmånsrätt i form av företagshypotek gällde samt att intäkterna i den del av boet, det särskilda boet, med en brist om 900 kr hade täckt de yrkade kostnaderna. Konkursansökan gjordes före den 1 januari 2004 varför 14 kap. 18 § andra stycket konkurslagen i dess tidigare lydelse är tillämplig.

I 14 kap. 1 § konkurslagen anges vad som utgör konkurskostnader i konkurslagens mening. I första stycket punkt 1 nämns arvode och kostnadsersättning till förvaltaren. Som exempel på sådan kostnadsersättning har i förarbetena nämnts utlägg för resor och kostnader för arkivering av galdenärens redovisningshandlingar (prop. 1986/87:90 s. 374). Enligt 14 kap. 2 § konkurslagen gäller att konkurskostnaderna skall utgå ur konkursboet framför andra skulder som boet har ådragit sig samt att konkurskostnaderna, i den mån de inte kan tas ut ur boet, skall betalas av staten, om inte något annat följer av 3 §; i den bestämmelsen föreskrivs ett begränsat betalningsansvar för den som ansökt om konkurs i fall då konkursen avskrivs enligt 10 kap. 1 § konkurslagen.

I 14 kap. 18 § första stycket konkurslagen föreskrivs att, om det i boet finns egendom i vilken särskild förmånsrätt gäller och i den mån det inverkar på de borgenärens rätt som inte har sådan förmånsrätt i egendomen eller på statens ansvar för konkurskostnaderna, den del av arvodet till bl.a. förvaltaren som avser egendomen i fråga skall fastställas att betalas ur egendomens avkastning och köpeskilling. Å andra sidan gäller enligt andra stycket att av sådan egendoms avkastning och köpeskilling inte får till skada för någon med samma eller bättre förmånsrätt betalas någon annan konkurskostnad än nu sagts. För det fall förmånsrätten var sådan som angavs i den då aktuella lydelsen av 5 § förmånsrättslagen (1970:979), bl.a. företagshypotek, fick fram till den 1 januari 2004 betalas även övriga kostnader i den mån boet inte lämnade tillgång till det. Vidare anges i tredje stycket att med arvode som sägs i första stycket jämföras vid tillämpning av paragrafen konkursboets kostnader för vård och försäljning av egendomen.

Av vad nu sagts följer att sådana kostnader för vård och försäljning som åsyftas i 14 kap. 18 § tredje stycket konkurslagen inte utgör konkurskostnader i den mening som avses i konkurslagen. Att detta också varit avsett vid lagens tillkomst framgår av förarbetena (se prop. 1986/87:90 s. 387, se även s. 376). Denna innebörd har uppenbarligen sin grund i att kostnader för vård och försäljning av egendom vari särskild förmånsrätt gäller avsetts skola belasta den egendomen och bl.a. inte omfattas av statens subsidiära betalningsansvar enligt 14 kap. 2 § konkurslagen.

Det förhållandet att en förvaltare av egna medel har betalat kostnad för vård eller försäljning av egendom vari särskild förmånsrätt gäller kan inte medföra att kostnaden ändrar karaktär och blir att betrakta som konkurskostnad i konkurslagens mening med de rättsverkningar detta skulle få.

Enligt en lagändring som trädde i kraft den 1 maj 2005 svarar staten enligt 14 kap. 2 § andra stycket konkurslagen även för förvaltarens kostnader för försäljning av fast egendom i den mån de inte kan tas ur egendomens avkastning, köpeskilling eller boet i övrigt. Lagändringen innebar inte att dessa kostnader blev att bedöma som konkurskostnader i lagens mening utan att ett särskilt kostnadsansvar för staten infördes.

Målet gäller två typer av kostnader, försäkringskostnader och kostnader för omhändertagande av miljöfarligt avfall.

Tecknande av en försäkring är en åtgärd till förhindrande av värdeminskning och kostnader härför är att bedöma som vårdkostnader enligt 14 kap. 18 § tredje stycket konkurslagen (se Welamson, Konkursrätt s. 630). Att försäkringskostnaderna inte är att bedöma som konkurskostnader framgår vidare indirekt av förarbetena till lagändringen av 14 kap. 2 § andra stycket konkurslagen (jfr prop. 2004/05:35 s. 36) där det anges att statens betalningsansvar inte omfattar kostnader för att hålla en fastighet försäkrad. För det fall försäkringskostnader vore att bedöma som konkurskostnader skulle de redan omfattas av statens subsidiära betalningsansvar enligt 14 kap. 2 § första stycket konkurslagen och det hade inte funnits anledning att överväga om de skulle omfattas av statens nya betalningsansvar.

Oavsett om en konkursförvaltare har valt att driva en verksamhet vidare eller inte är konkursboet i vissa avseenden att bedöma som verksamhetsutövare enligt MB. Även om ingen verksamhet i egentlig mening bedrivs kan boet t.ex. förvara miljöfarligt avfall. Konkursboet är därmed adressat för balkens regler och kan t.ex. föreläggas att vidta åtgärder, i vissa fall vid äventyr av vite. För det fall ett föreläggande inte följs kan en myndighet låta utföra åtgärden på boets bekostnad. Dessutom kan en konkursförvaltare bli straffrättsligt ansvarig för det fall ett konkursbo bryter mot straffbestämmelserna i 29 kap. MB. Den som på visst sätt förvarar miljöfarligt avfall kan t.ex. fällas till ansvar för miljöbrott enligt 29 kap. 1 § andra punkten MB. Det senare innebär att det kan finnas ett personligt intresse hos förvaltaren att även då konkursboet saknar medel för sanering av en fastighet eller omhändertagande av miljöfarligt avfall vidta dessa åtgärder genom förskotterande av egna medel. Det kan förefalla rimligt att dessa utlägg skulle ersättas av staten för det fall konkursen avslutas med en brist i boet.

I förarbetena till den nämnda lagändringen i 14 kap. 2 § andra stycket konkurslagen behandlades även kostnader för bl.a. sanering av miljöskadade fastigheter och behovet av att införa bestämmelser om särbehandling i konkurs för kostnader för åtgärder på fastigheter. Det konstaterades bl.a. att det inte finns något generellt ansvar för staten för sanering av miljöskadade fastigheter. Regeringen ansåg emellertid att det framstod som alltför långtgående i sammanhanget att bakvägen införa ett sådant ansvar genom att ålägga staten att ersätta saneringskostnader förskotterade av konkursförvaltare. Regeringen fann vidare att det kunde finnas anledning att i lämpligt sammanhang återkomma till frågan om hur ansvar och kostnader för offentligrättsliga krav

lämpligen skall fördelas i insolvenssituationer (se prop. 2004/05:35 s. 24 ff.).

Uppräkningen av konkurskostnader i 14 kap. 1 § konkurslagen är uttömmande. Gränsen för vad som utgör konkurskostnader bestäms dock ytterst av domstolarnas tolkning av bestämmelsen. För det fall HD skulle finna att kostnaderna i målet för omhändertagande av miljöfarligt avfall utgör konkurskostnader skulle det innebära att det genom praxis indirekt införs ett generellt ansvar för staten för kostnader för sanering av fastigheter. En sådan långtgående förändring torde det lämpligen åligga lagstiftaren att vidta.

När det gäller kostnader för omhändertagande av miljöfarligt avfall råder även oklarhet om dessa skall bedömas som vårdkostnader enligt 14 kap. 18 § tredje stycket konkurslagen. Omhändertagande av avfall och sanering av en fastighet torde dock vara åtgärder som vidtas för att förhindra en värdeminskning av egendomen och de bör därför, liksom försäkringskostnaderna, bedömas som vårdkostnader.

Eftersom både försäkringskostnaderna och kostnaderna för omhändertagande av miljöfarligt avfall är att hänföra till egendom som omfattas av företagshypotek och som framgått att bedöma som vårdkostnader skall de liksom arvodet i den del det avser egendomen ifråga enligt 14 kap. 18 § konkurslagen fastställas att betalas ur egendomens avkastning och köpeskillning. Av handlingarna i målet framgår att det i den delen av boet fanns medel som i det närmaste hade täckt yrkade kostnader. Förvaltaren borde därför ur dessa medel ha tillgodogjort sig ersättning för sina utlägg.

Eftersom HD är förhindrad att pröva annat än vad som yrkas i målet och då kostnaderna inte är att bedöma som konkurskostnader kan förvaltaren emellertid inte tillerkännas kostnadsersättning för dem.

På grund av det anförda skall överklagandet lämnas utan bifall.

HD:s avgörande

HD lämnar överklagandet utan bifall.

HD (justitieråden Munck, Lennander, Blomstrand, Lundius, referent, och Skarhed) meddelade den 20 december 2006 följande beslut:

Skäl

Fråga i målet är huruvida kostnader för dels en försäkring av boets egendom, dels transport och destruktion av miljöfarligt avfall är konkurskostnader och huruvida konkursförvaltaren till den del han har betalat kostnaderna av egna medel därmed är berättigad till ersättning för utgifterna.

I 14 kap. 1 § konkurslagen anges genom en uppräkning vad som avses med konkurskostnader i konkurslagens mening. I första stycket 1 nämns arvode och kostnadsersättning till förvaltaren. Sådan kostnadsersättning skall avse direkta utlägg eller de särskilda kostnader som konkursförvaltaren har inom uppdraget. Som exempel på kostnadsersättning av detta slag har i förarbetena nämnts utlägg för resor och kostnader för arkivering av gäldenärens redovisningshandlingar (se prop. 1986/87:90 s. 374). I rättspraxis har kostnader för telefaxsändningar, porto och fotokopior ansetts som sådana kostnader (NJA 1996 s. 618 och 794).

Enligt 14 kap. 2 § konkurslagen gäller att konkurskostnaderna skall utgå ur konkursboet framför andra skulder som boet har ådragit sig samt att konkurskostnaderna, i den mån de inte kan tas ut ur boet, skall betalas av staten, om inte något annat följer av bestämmelsen i 3 § vari föreskrivs ett begränsat betalningsansvar för den som ansökt om konkurs när konkursen avskrivs enligt 10 kap. 1 §.

I 14 kap. 18 § första stycket konkurslagen föreskrivs att, om det i boet finns egendom i vilken särskild förmånsrätt gäller och i den mån det inverkar på de borgenärens rätt som inte har sådan förmånsrätt i egendomen eller på statens ansvar för konkurskostnaderna, den del av arvudet till bl.a. förvaltaren som avser egendomen i fråga skall fastställas att betalas ur egendomens avkastning och köpeskilling. Vidare anges i tredje stycket att med arvode som sägs i första stycket jämföras vid tillämpning av paragrafen konkursboets kostnader för vård och försäljning av egendomen. Dessa kostnader utgör alltså inte konkurskostnader i den mening som avses i 14 kap. konkurslagen i övrigt. Detta gäller även om förvaltaren har förskottat kostnaderna av egna medel. (Se NJA 1999 s. 358.)

Till kostnader för vård av egendom bör hänföras sådana kostnader som syftar till att förhindra värdeminskning såsom kostnader för försäkring (se Welamson, Konkursrätt s. 630; jfr prop. 2004/05:35 s. 36). Detsamma gäller kostnader för omhändertagande av avfall och sanering av en fastighet.

Uppräkningen av konkurskostnader i 14 kap. 1 § konkurslagen är uttömmande (jfr prop. 1986/87:90 s. 373). För det fall kostnaderna i målet för omhändertagande av miljöfarligt avfall skulle utgöra konkurskostnader skulle detta innebära att det genom praxis indirekt införs ett generellt ansvar för staten för kostnader för sanering av fastigheter och byggnader. En sådan långtgående förändring får det anses ankomma på lagstiftaren att vidta. Överväganden i detta ämne har också numera aviserats (se prop. 2004/05:35 s. 25 ff.).

Oavsett om en konkursförvaltare har valt att driva konkursgäldenärens verksamhet vidare eller inte, är konkursboet i vissa avseenden att bedöma som verksamhetsutövare enligt MB. Detta gäller även när ingen verksamhet i egentlig mening bedrivs, om boet förvarar och har rådighet över miljöfarligt avfall (se Bengtsson m.fl., Miljöbalken, En kommentar s. 9:6 och Miljööverdomstolens dom M...D 2002:16).

S.C. har till stöd för sin ståndpunkt hänvisat till att de kostnader som uppkommit för hantering av det miljöfarliga avfallet grundas på en skyldighet som direkt följer av lag och att en konkursförvaltare vid straffansvar är skyldig att ombesörja denna hantering.

I förevarande fall har S.C. inte fortsatt konkursgäldenärens verksamhet. Skyldigheten för en konkursförvaltare att se till att det miljöfarliga avfallet omhändertas kan i ett sådant fall inte sträcka sig längre än konkursboets förmåga att bekosta omhändertagandet, såvida inte bidrag till kostnaderna kan utverkas från annat håll. Det kan inte antas vara avsett att konkursförvaltaren, som en av det allmänna utsedd förtroendemannan, skulle vara skyldig att bekosta omhändertagande av konkursboets miljöfarliga avfall med egna medel. En sådan ordning ter sig så orimlig att MB:s straffrättsliga bestämmelser inte kan vara tillämpliga på en underlåtenhet från förvaltarens sida att själv betala kostnaderna för det miljöfarliga avfallets omhändertagande (jfr Strahl, Allmän straffrätt i vad angår brotten, 1976 s. 408, och Jareborg, Allmän kriminalrätt, 2001 s. 291). Straffbestämmelserna i MB kan således inte åberopas som skäl för att i strid med vad som avsetts i konkurslagens regler betrakta sådana kostnader som konkurskostnader.

På motsvarande sätt får anses gälla att en konkursförvaltare inte, som S.C. gjort gällande, kan drabbas av skadeståndsansvar för att han underlåtit att betala kostnader för försäkring av boets egendom med egna medel.

På grund av det anförda skall överklagandet lämnas utan bifall.

HD:s avgörande

HD lämnar överklagandet utan bifall.

HD:s beslut meddelat: den 20 december 2006.

Mål nr: Ö 999-04.

Lagrum: 14 kap. 1, 2 och 18 §§ konkurslagen (1987:672).

Rättsfall: NJA 1996 s. 618, NJA 1996 s. 794 och NJA 1999 s. 358.

Sökord: Konkurskostnad; Miljöfarlig verksamhet
